

УДК 338. 330.44

Гончаренко Н.Г.

*кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри економічних дисциплін
Національної академії Національної гвардії України***РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ****THE ROLE OF ECONOMIC ANALYSIS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION****АНОТАЦІЯ**

У статті розглянуто особливості та роль економічного аналізу в сучасному світовому економічному просторі. Визначено методологічний підхід до створення інформаційної бази. Вказано на особливості глобальних світових процесів. Значну увагу приділено теоретичним аспектам економічного аналізу на мікро- та макрорівні. Розглянуто основні напрями аналітичних досліджень у різних сферах діяльності економіки.

Ключові слова: економічний аналіз, глобалізація економіки, євростандарти виробництва, інформація, аналіз на мікро- та макрорівні.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены особенности и роль экономического анализа в современном мировом экономическом пространстве. Определен методологический подход к созданию информационной базы. Указано на особенности глобальных мировых процессов. Значительное внимание уделено теоретическим аспектам экономического анализа на микро- и макроуровне. Рассмотрены основные направления аналитического исследования в разных сферах деятельности экономики.

Ключевые слова: экономический анализ, глобализация экономики, евростандарты производства, информация, анализ на микро- и макроуровне.

ANNOTATION

In the article we consider particularities and role of economic analysis in today's world economy. We've determined the methodological approach to development of an information base. We've pointed out special features of global world processes. A lot of attention was paid to the theoretical aspects of economic analysis at the micro and macro level. The main areas of analytical research in different fields of economic practice were regarded.

Keywords: the Economic analysis, Globalization of the economy, eurostandarty production, info, analysis on mykro- and makrourovne.

Постановка проблеми. Враховуючи сучасні тенденції інтеграції економіки країни в європейський простір, перед виробниками виникає проблема приведення умов виробництва відповідно до європейських стандартів. Тільки після повного перевагання економіки країни Україна зможе вийти на світові ринки. Але для проведення певних змін передусім необхідно мати відповідну інформацію, а головне – провести повний аналіз сучасного стану всієї економіки країни та виявити, по-перше, найбільш ефективні галузі, по-друге, з'ясувати розмір затрат на переобладнання та інші організаційні моменти і вказати на наявні резерви, які мають виробники. Це потребує розробки нових систем і методів управління та організації їх ефективного функціонування. Глобалізація економіки передбачає не послаблення, а навпаки, посилення наукового управління, що пояснюється зростаючою складністю організаційних, еко-

номічних та соціальних процесів, які здійснюються в умовах глобалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі економічного аналізу в різні часи приділялася досить значна увага вчених-економістів. У працях Смекалова П.В., Ораєвської Г.А. та ін. розглядаються значимість, методика досліджень та етапи проведення економічного аналізу за часів планово-адміністративного розвитку економіки. У своїх роботах вони зазначали, що «головні цілі і завдання економічного аналізу – знаходження та реалізація можливостей підвищення ефективності виробництва й якості роботи...» [1, с. 5].

У працях Савицької Г.В. розглядаються значимість та методологічні засади в перехідний період та в умовах розвинутих ринкових відносин.

Серед сучасних учених можна виділити роботи Івахненко В.М., Чумаченко М.Г., Болюх М.А. та ін. Свою увагу вони зосереджують уже на необхідності проведення економічного аналізу для пошуку нових форм, систем та методів управління та на його системному характері в сучасних умовах.

Так Іваненко В.М. зазначає, що «останнім часом спостерігається тенденція до все більшої інтеграції в усіх сферах людської діяльності. Тісніше переплітаються економічні, політичні, соціальні та інформаційні процеси, інтенсивніше взаємодіють держава та суспільство, виробництво і наука, культура й побутова сфера. Сучасні організації, підприємства, корпорації інтегровані в системи міжнародних економічних зв'язків, у транснаціональні компанії, в інформаційні системи, що обслуговують світовий ринок, а також у міжурядові проекти, які охоплюють значну кількість державних та приватних корпорацій.

Тому під час дослідження сучасної економіки та окремих її складників недостатнім є застосування лише традиційних аналітичних методів дослідження, необхідні цілісні, комплексні та всебічні підходи, що акцентують увагу не тільки на певному економічному об'єкті, а й на дослідженні навколишнього середовища, в якому він функціонує. Одним із таких методів є системний підхід, що розглядає економіку як складну цілісну систему в різних аспектах: як сукупність елементів різних рівнів агрегування (макрорівень, галузі та сектори економіки,

мікрорівень), у розрізі сфер діяльності (виробнича і невиробнича) та функцій (маркетинг, фінанси, аудит тощо)» [2, с. 3].

Чумаченко М.Г. та Болюх М.А. вказують, що «оволодіння принципами, засобами, методами та навичками економічного аналізу необхідне в практичній діяльності кожному економісту: плановику, фінансисту, бухгалтеру, маркетологу, аудитору, ревізору. Економічний аналіз має бути на озброєнні кожного менеджера для формування управлінських рішень. Уміння користуватися ним зміцнює й удосконалює економічне мислення» [3, с. 5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Після того як Україна вибрала європейський шлях розвитку, постала проблема і переорієнтації своїх ринків збуту продукції на євrorинки. Але, як показав досвід перших років, економіка виявилася не зовсім готовою до таких стрімких змін. Для того щоб діяти, треба мати уявлення та відповідну інформацію про стандарти виробництва, стан ринку, потреби споживачів. Важливу допомогу в цьому може надати саме економічний аналіз. Таким чином, для майбутнього розвитку економіки країни та подальшої її глобалізації у світовий простір необхідно розробити систему економічного аналізу, яка здатна об'єднати дослідження на мікро- та макrorівні, та в ході синтезу вміло поєднати ці дані для досягнення позитивних кінцевих результатів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні процеси, які проходять в економіці країни, пов'язані з її інтегруванням в єдиний економічний простір. Результатом же таких процесів є розширення міжнародної торгівлі, розвиток торгової культури, подальше вдосконалення процесів спеціалізації виробництва. Передусім це вимагає створення єдиної глобальної телекомунікаційної системи, постійний моніторинг та аналіз інформаційних потоків.

Головною проблемою сучасного виробника є чітке знання світових стандартів виробництва, а головне – аналіз власних можливостей та прогнозування подальшої своєї діяльності. Але водночас необхідно проводити аналітичні дослідження стану світових ринків, уміти передбачати вподобання споживачів, виробляти продукцію, яка буде конкурентоспроможною на світових ринках та дешевою для виробника. У майбутньому у разі досягнення поставлених завдань виробники будуть отримувати сталі прибутки, а економіка країни – світове визнання.

Щоб кваліфіковано управляти, кожен керівник, спеціаліст і окремих виконавець повинні мати необхідну інформацію про наявні ресурси, користуватися відомостями про хід виробничих і комерційних процесів та досягнуті результати, а також володіти методами збирання, розробки й аналізу економічної інформації. Економічний аналіз – необхідний елемент і одна із найважливіших функцій управління. Комплексний, системний аналіз процесу відтворення є пере-

думовою ефективного управління і має бути складовою частиною управлінської діяльності на всіх рівнях – від підприємств до органів державного управління. Він дає підстави не тільки для вибору стратегії і обґрунтування управлінських рішень, а й для перевірки їхньої дієвості та одержаного ефекту.

Використання аналітичних методів в управлінні дає змогу створити умови для підвищення ефективності виробництва на основі вірогідної оцінки стану і можливостей різних сфер діяльності, своєчасного визначення тенденцій, прогнозування їх розвитку, обґрунтування напрямів соціально-економічної політики, оцінки результатів роботи, яка проводиться в економіці країни.

Переорієнтація економіки країни на європейські стандарти зумовлює посилення ролі економічного аналізу в першу чергу на мікрорівні – на рівні окремих суб'єктів господарювання та їх структурних підрозділів, оскільки ці низові ланки незалежно від форми власності становлять основу економіки.

В умовах глобалізації економіки аналіз на мікрорівні наповнюється винятково конкретним змістом, пов'язаним із повсякденною господарсько-комерційною діяльністю підприємств, їх підрозділів, господарів-власників. Він охоплює широке коло питань, що належать до обґрунтування та виконання бізнес-планів; об'єктивного визначення наявності і використання виробничих ресурсів; дослідження можливостей виробництва і збуту, попиту і пропозицій; взаємовідносин із конкретними постачальниками засобів виробництва і споживачами готової продукції; оцінки кінцевих результатів виробничої, маркетингової діяльності, конкурентоспроможності продукції і кон'юнктури ринку, фінансового стану підприємства, вивчення соціальної інфраструктури і соціального захисту працівників тощо. Разом із тим зростає значення макроекономічного аналізу ходу виконання національних програм соціально-економічного розвитку України, її регіонів та галузей економіки країни.

Глобалізація економіки вимагає організації систематичного аналізу процесів формування відносин в економіці країни і клімату конкуренції у виробництві та обігу. Потрібно організувати інформацію світового рівня про стан тих чи інших сфер економічної діяльності, норм і правил випуску продукції, а головне – зацікавити іноземних інвесторів вкладати кошти в розвиток різних галузей економіки.

Важливу роль відіграє організація аналітичної роботи, пов'язаної з формуванням ринкової інфраструктури, зокрема процесів створення мережі банківсько-кредитних установ, торговельних, збутових та інших посередницьких організацій, біржових центрів, страхових, брокерських компаній, валютних бірж та аукціонів. Хоча треба зазначити, що на світових ринках така робота вже давно проводиться, але

Україні необхідно вирішити ці ж питання та знайти можливість інтегруватися у цей простір.

Відповідно до курсу на розвиток відносин, необхідно організувати аналітичне вивчення питань економічної кон'юнктури, створювати інформаційну базу для аналізу економічної кон'юнктури, звернувши особливу увагу на макроекономічну кон'юнктуру, паритет цін, темпи інфляції, банкрутство, зайнятість населення, безробіття тощо.

Нині країна опинилася в досить скрутному становищі, що спостерігається на ринку праці. З одного боку, є можливість залучати дешеву робочу силу, а з іншого – необхідно створювати робочі місця та призупинити робочу міграцію в країні. Для контролю над ситуацією на ринку праці, аналізу і прогнозу попиту на робочу силу і пропозицію потрібне аналітичне вивчення структури економіки і виробництва, інвестиційної політики і процесів науково-технічного розвитку; формування трудових ресурсів, їх професійно-кваліфікаційного рівня, розподілу і руху робочої сили; зайнятості й економічної активності населення, складу незайнятого населення, професійної підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовки звільнених працівників і незайнятого населення.

Важливим завданням органів державного управління є всебічний аналіз інформації про процеси, що відбуваються в економічному та соціальному житті. Органи державного управління повинні аналізувати структурну перебудову економіки, формування її багатокладності, технічне оснащення, розвиток соціальної сфери, міжгалузеві, міжрегіональні та міждержавні зв'язки, еквівалентність обміну, формування ринку праці і товарного ринку, фінансовий стан, рівень життя населення, соціальний захист громадян, стан навколишнього природного середовища, виконання природоохоронних заходів тощо.

Серед зазначених вище завдань одними з основних є організація інформаційного забезпечення і всебічний аналіз інформації про реалізацію державної політики.

Суть перетворювальних процесів – у встановленні нових відносин та зв'язків. У зв'язку із цим завданням економічного аналізу є дослідження формування нових відносин, розвиток та зміцнення міждержавних зв'язків. При цьому поряд із кількісним вимірюванням економіки слід значно розширити інформацію про якісні показники, що дасть змогу проводити порівняльний аналіз ефективності діяльності різних галузей економіки.

Економічний аналіз повинен мати не інформаційний, а ініціативний, творчий характер, а його результати слід використовувати для вдосконалення та подальшого зміцнення зв'язків.

Поліпшення якості і підвищення оперативності аналізу тісно пов'язані із застосуванням

сучасних інформаційних систем. А це, своєю чергою, вимагає переходу на міжнародні стандарти всієї інформаційної системи.

Хоча слід зазначити, що у цьому напрямі вже проведена досить велика робота. Зокрема, система бухгалтерського обліку, з якої отримуються більшість даних, перейшла на міжнародні стандарти; система контролю, а саме аудиторська діяльність, також розробила міжнародні стандарти аудиту та широко їх використовує; сучасна кредитна система також відповідає міжнародним стандартам. Отже, головний етап інформаційного забезпечення, як ми бачимо, може надати більшу частину інформації, яку можна використовувати в системі економічного аналізу як на мікро-, так і на макрорівні.

Важливим завданням аналізу є забезпечення вірогідності й об'єктивності аналітичної інформації, її адекватності соціально-економічним явищам і процесам. Тільки на підставі вірогідних даних можна зробити правильні висновки про соціально-економічний стан і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Одним із головних напрямів є визначення її раціональних обсягів у відповідності з повним задоволенням потреб у аналітичних даних різних рівнів управління, забезпечення змістовності, глибини і ступеня відповідності інформації поставленим цілям. Паралельно необхідно вирішувати питання, пов'язані з мінімізацією витрат на виконання облікової функції, що передбачає вдосконалення системи обліку на основі впровадження міжнародних стандартів, поліпшення технології збирання і обробки даних.

Настав час відпрацювати моделі інформаційних систем, які б забезпечили ефективне управління виробничою і маркетинговою діяльністю різних суб'єктів господарювання, їх взаємодію між собою та органами управління.

Водночас необхідно використовувати і методичний інструментарій економічного аналізу для глибини досліджень. У процесі прийняття управлінських рішень необхідно поєднувати використання традиційних методів аналізу (порівняння, групування, індекси, ряди динаміки і т. д.) із сучасними багатомірними методами аналізу (кореляційно-регресійним, кластерним, компонентним тощо), які несуть у собі великі можливості для вирішення наукових і практичних завдань.

Висновки. Роль економічного аналізу в умовах глобалізації економіки досить важлива як із точки зору теоретичного дослідження, так і з точки зору практичного втілення результатів аналізу. Сучасна інформаційна система та розвиток технологій дають змогу отримувати будь-яку інформацію в досить короткі строки, отже, головну увагу необхідно приділяти саме аналізу вірогідності цієї інформації та своєчасності проведення досліджень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ораевская Г.А. Анализ хозяйственной деятельности сельскохозяйственных предприятий / Г.А. Ораевская. – М. : Экономика, 1980. – С. 4.
2. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу : [навч.-метод посіб. для самост. вивч. дисц.] / В.М. Івахненко. – К. : КНЕУ, 2000. – С. 3.
3. Економічний аналіз : [навч. посіб.] / М.А. Болух, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк [та ін.] ; за ред. акад. НАНУ М.Г. Чумаченко. – К. : КНЕУ, 2003. – 556 с.
4. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : [навч. посіб.] / Г.В. Савицька. – К. : Знання, 2007. – 668 с.